

Je potrebné zabiť Béowulfa

Martin R. Čejka

19. augusta 2019 ✚ Kultúra ✚ Recenzie

Najskôr som pochyboval, či to vôbec stojí za to, písať recenziu na film, s ktorým sa väčšina ľudí u nás stretne iba ak v klubovom kine. Nasledujúce riadky sú dôkazom, že som si na túto vnútornú otázku odpovedal kladne. K recenzii na film *Beowulf and Grendel* ma nakoniec viedla úcta k prapredkom a neznášanlivosť k súčasnému ľavicovému Kulturkampfu. Tretí a podstatný dôvod je ten, že v súvislosti so zmieneným filmovým spracovaním staroanglickej básne o bojovníkovi Béowulfovi je možné poukázať na širší kultúrny fenomén, a tým je zámerne deštruktívny prístup k odkazu minulosti.

Keď sa legenda o Béowulfovi stala v roku 1999 prvýkrát námetom strieborného plátna (*Beowulf*), tak si hollywoodska produkcia svojim sci-fi-hororovým poňatím urobila ďalší solídny zárez do neskutočne dlhej rady kultúrneho barbarstva. Väčšina priaznivcov starodávnej báje sa vtedy zhodla, že horšie to už dopadnúť nemohlo. A tak keď mal minulý rok (2004 – pozn. prekl.) premiéru *Beowulf and Grendel*, natočený v kanadsko-islandsko-britskej koprodukcii, zdalo sa, že je česť Béowulfa zachránená. Tvorcovia navyše prehlasovali, že ich hlavnou snahou bolo natočiť pravdivý príbeh legendárneho hrdinu. Mnohí, (vrátane mňa) v návale nedočkavej radosti pozabudli, že slovo *pravdivý* nemá v súčasnom pokrokovom slovníku nič spoločného so slovom *pravda* – v skutočnosti totiž „pravdivý“ znamená taký, ktorý zapadá do ľavicového výkladu sveta a slúži k vytváraniu novej, dosiaľ ešte nie úplne uskutočnenej reality.

Celý prístup tvorcov k starému dielu charakterizujú slová jedného člena Béowulfovej družiny, ktorý potom, čo ich loď nakoniec odrazí od dánskych brehov a bojovník Thorkel začne recitovať verše z legendy o Béowulfovi, prehlási: „Tá báseň stojí za...“ A keďže to staré vydanie stojí za „...“, bolo nutné vytvoriť podanie nové, ktoré odstráni nánosy „fanatizmu“, „fašizmu“ a „sexizmu“ a odhalí pravdu v celej jej ľavicovej nahote. Nedá sa, samozrejme autorom upierať obecné právo na istú umeleckú licenciú, hlavne ak sa jedná o stvárnenie tak neľahkého diela, akým Béowulf je. Rovnako tak sa nedá toto právo upierať ani onomu starodávne mu pisateľovi, ktorý pre nasledujúce generácie hrdinské činy Béowulfa spísal. Je tu však podstatný rozdiel. **Onen ospevovateľ starých dôb (pravdepodobne nejaký mních) tak učinil z lásky k svojej zemi, jej ľudu a z lásky ku Kristovi** (zvýraznenie prekl.). Chcel ukázať, že v dobách, keď ešte nie všetci poznali lásku a zákon pravého Boha, žili v jeho zemi statoční a spravodliví muži so srdcom na pravom mieste. Píše ale aj o zbabelcoch a tyranoch. Píše vlastne ako každý správny „reakcionár“ – o ľuďoch takých, akí sú od pádu prarodičov v Raji, o ľuďoch zaťažených dedičným hriechom, ktorí však nie sú úplne skazení, tak, ako sa nám snažia nahovoriť protestanti alebo jansenisti, a dokážu sa vzoprieť k veľkým činom, v ktorých sa zrkadlí Božia moc.

S osvietenými osvietencami, ktorí všetko staré zmietli zo stola ako znôšku barbarskej, temno-kňazskej a inej temnoty, prichádzajú na scénu dejín profesionálni opravovači minulosti. Tí sú napr. schopní odsúdiť príbeh o Bivojovi (český hrdina: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Bivoj>) ako infantilnú rozprávku a zároveň sucho vedecky zvažovať hypotézu, či to nebol nakoniec diviak, kto si niesol Bivoja prehodeného cez rameno na

hrad Libuší. Na legende o sv. Jurajovi im bude vadiť úplne všetko, ale ešte viac ako existencia samotného draka skutočnosť, že sv. Juraj bojoval a zvíťazil, čím porušil drakove práva. Chesterton to krásne vystihol postrehom, že zatiaľ čo sa v stredoveku niektorí stavali v extatických pózach na hlavu, aby poznali pravdu, tak moderní intelektuáli stavajú na hlavu pravdu. A tak snáď neprekvapí, že posolstvom filmového spracovania básne o hrdinovi, ktorý sa preslávil svojou udatnosťou v boji, je... pacifizmus (sic!).

Zdroj: flickr.com

Kultúrna gilotína

Aj keď liberáli všetkých farieb odsudzujú náboženský fanatizmus, nebráni im to – ako správnym vyznávačom dialektiky – oddávať sa fanaticky kultom pohanských božstiev novoveku. Podobne tvorcovia filmu *Beowulf and Grendel* zložili obeť bohyni Egalité (fanc. „rovnosť“ z revolučných hesiel – pozn. prekl.) a skrátili starodávneho hrdinu o hlavu, čo je obľúbená a historicky overená metóda, ako zjednať všade panujúcu rovnosť. Rozhodli sa teda prerozprávať kľúčovú udalosť príbehu, keď Béowulf pevným zovretím vytrhne Grendelovi rameno z tela. V novom podaní to nie je udatný bojovník, kto pripraví „pekelného protivníka“, ako je v jednom verši Grendel pomenovaný, o ruku, ale Grendel si sám ruku usekne mečom potom, čo sa zachytí do slučky povrazu a nemôže sa z nej vyslobodiť. Heroický čin popisovaný v básni je teda iba spiatočnická propaganda, ktorej cieľom je vytvoriť krypto-fašistický kult. Morálne kvality hrdinu nakoniec tiež zrazí na kolená čarodejníca Selma. Tá sa síce v pôvodnom diele vôbec nevyskytuje, ale v novej verzii hrá kľúčovú rolu. Béowulfovi – keď sa háji, že nie je krutý ako iní bojovníci – vysvetlí, že je rovnaký, lebo zabil Grendela. Nemyslím si, že by tvorcovia boli natoľko hlúpi a nevideli jasný rozpor medzi skutočnosťou, že v ich stvárnení Béowulf Grendela predsa nezabil, a zmienenou výčitkou. **Nie, ide o to, že Béowulfovo netolerantné zmýšľanie a jednanie nakoniec k smrti Grendela viedlo. Béowulf nie je hrdina, ale vrah - produkt systému.**

Ďalším, kto v tomto, skôr Neowulfovi, príde o pomyslenú morálnu hlavu, je pochopiteľne predstaviteľ represívnej moci – dánsky kráľ Hródgárd. Nič mu nepomôže, že postavil skvelú hodovnú sieň Heorot a svojím poddaným vládne spravodlivo. Kráľ je vo filme, oproti básni, vykreslený *de facto* ako pôvodca všetkého zla, lebo kedysi údajne z krutého rozmaru – vraj kvôli rybe – zavraždil Grendelovi otca. Aby autori

pridali na realizme, vykreslili Hródgárda ako alkoholika, ktorý nakoniec keď už nepomáha ani pivo, vyskúša i katolícku vieru. Sťatie si tradične zaslúžila tradičná patriarchálna dánska spoločnosť, kde podľa tvorcov môžeme nájsť iba opilcov, násilníkov a bláznov, najčastejšie však kombináciu všetkého spomenutého. („Prekvapivo“ sa to týka iba mužov).

Piedestál inakosti

K zarovnaniu rozdielov slúži ideologická podnožka, vďaka ktorej sa tie nižšie formy bytia vyrovnajú, či dokonca prevýšia vysoké ideály; to závisí na výške podnožky. Totálnou metamorfózou prešiel Grendel, ktorý je v básni vykreslený ako predstaviteľ Zla, vraždiaci nevinných ľudí. Z niektorých veršov by sa mohlo zdať, že sa jedná o človeka, ale iné zase poukazujú na jeho nejasný temný pôvod a nehmotnú ríšu zla, ktorej je vyslancom. Za týchto okolností nie je stvárnenie Grendela vôbec ľahké a filmárom by sa dalo isto mnohé prepáčiť, avšak... **nový Grendel nie je v skutočnosti zlý. Je to naopak obeť, obeť netolerantnej spoločnosti.** Spoločnosť sa k nemu zachovala a naďalej chová kruto, pretože sa ho bojí. **Fóbiu u tmárov vyvoláva jeho inakosť, lebo sa odlišuje svojím vzhľadom aj pôvodom. A tak Grendel síce vraždí, ale jedná v mene utláčaných a to je spravodlivé.** Tu opäť vypláva na povrch vcelku neskryvaný ľavicový pohľad autorov filmu. Kráľ Hródgárd je zlý, pretože sa dopúšťa násilia, Béowulf je zlý, pretože sa dopúšťa násilia, ostatní bojovníci sú zlí, pretože sa dopúšťajú násilia, Grendel nie je zlý, pretože je iný, a aj keď sa dopúšťa násilia, je v tom veľký rozdiel. Grendel predsa bojuje za lepší svet pravdy a lásky, kde nebude násilia a netolerance. Koniec koncov poznáme to všetci. Ľavicoví intelektuáli nechodia nikdy príliš ďaleko pre slová, keď sa jedná napr. o štátnikov, ktorí sa postavili záplave komunizmu, ako Franco, Salazar, alebo Pinochet. To sú podľa nich vrahovia a fašisti. Ale keď príde reč na ľavicové teroristické skupiny, tak ľahko nájdú slová pochopenia, ospravedlnenia a podpory – násilie naraz stráca svoj odporný pach a získava lúbeznú vôňu “voľnosti, rovnosti a bratstva”.

Ešte jedna osoba si v tejto súvislosti zaslúži pozornosť.

Jedná sa o už zmienenú čarodejnicu Selmu, ktorá je vlastne hlasom tvorcov a vychovávateľkou divákov. Ona jediná Grendela neodsudzuje, chápe ho a stojí na jeho strane proti prehnitej spoločnosti. Selma je emancipovaná, nezávislá na mužoch a iných utláčateľoch.

Zdroj: commons.wikimedia.com

Jedná ako feministka, a keby vtedy boli traktory, určite by vyorala prvú jarnú brázdou. Hovorí sa, že krásnym ženám (a iné nie sú, tvrdil Oscar Wilde) sa všetko odpúšťa, ale emancipovaná čarodejnica Selma by bola týmto komplimentom najskôr urazená, a tak sa jej nedá odpustiť jej ľavicové pokrytectvo. Liberálni intelektuáli sa radi rozhorčujú nad moralizovaním katolíkov. Ale moralisti 19. storočia nesiahajú svojím dnešným ľavicovým kolegom ani po členky. Tí vlastne nerobia nič iného, ako len moralizujú: na plagátoch v električke, na futbalovom štadióne, v televízii, v rozhlase, v tlači, atď. Tlačia hlava nehlava svoje poučky a zákazy a ani trochu sa nezahanbia, že všetkým okolo vytýkali moralizovanie. Keď na to príde, tak sa neboja použiť ani ťažký kaliber. Na nástenke v jednej slovenskej škole som uvidel vzdelávací plagát jednej nemenovanej a dobre platenej neziskovej organizácie (Ľudia proti rasizmu – svedectvo prekl.), na ktorom bola fotografia zobrazujúca dôchodcu, hladkajúceho blondavého

chlapčeka. Lavicový grafik starému mužovi za peniaze slovenských daňových poplatníkov – lebo kampaň spolufinancovala vláda – prikreslil bejzbalovú palicu a dole zasadil úderný nápis: “Všetci Slováci sú rasisti.”
Der Sturmer bledne závišťou....

Náboženstvo psychopátov

Posledným nepriateľom, s ktorým bojuje Neowulf, je katolicizmus. Keďže pôvodná predloha ukazuje miesto dávneho hrdinu v Božom pláne a vychvaľuje meno Hospodinovo, ktorý činí veľké veci, tak je po všetkom tom, čo sme už napísali jasné, že také podanie nemohlo pred kritickým zrakom filmárov obstáť a vynútilo si revíziu. Kresťanstvo v snímku *Beowulf and Grendel* reprezentuje v prvom rade šialený keltský mních, ktorý buď čudne vykrikuje, alebo nezmyselne mumle latinské modlitby, prípadne upadá do epileptických záchvatov. (Priznávam, že som si oddýchol keď ho Grendel na konci filmu zabil.) Tomuto mníchovi sa podarí ovládnuť niektorých psychicky narušených jednotlivcov, väčšinou miestnych bláznov, ktorí sa nechajú pokrstiť a misiu korunuje krstom kráľa alkoholika – tak sa zrodila dánska cirkevná obec. A zatiaľ čo sa po okolí potulujú vzrastajúce skupiny kresťanských šialencov, poslední zdraví pohania, hlavne čarodejnica Rebeka, chovajú vo svojom srdci múdrosť prírody, tušiace, že nadchádza temná hodina civilizácie. Hovorí sa tomu: gýč.

Ako už bolo napísané vyššie, kresťanstvu prepadli aj niektorí bojovníci z Béowulfovej družiny. Tí vo svojej básni o najslávnejšom z Géatov, budúcom kráľovi a premožiteľovi Grendela a draka, Béowulfovi, skryli pravdu pod bahnom rozprávok a povier. Po tisíc dvesto päťdesiatich rokoch však prišla družina od minulosti emancipovaných filmových bardov a zaspievala nám pieseň novú, pokrokovú: “Čo bolo zlo, je teraz dobro. Čo bolo dobro, je teraz zlo. Hrdina prišiel o svoju hlavu, ale bedač bola v práve, lebo zotnúť hlavu pravde, môže ten, kto svetom vládne.”

Trailer:

https://www.imdb.com/title/tt0402057/videoplayer/vi3770220825?ref_=tt_pv_vi_aiv_1

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/je-potrebne-zabit-beowulfa/>